

S i i n.

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

23. märts 1939. a.

Nr. 3

XVII AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas . . . . . Kr. 5.—	Tallinnas, Roosikrantsi nr. 12.	1 lhk. Kr. 40.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas . . . . „ 2.50	Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	20.—, ¼ lhk. Kr. 10.—, ⅛ lhk.
1923. aastak. . . . . „ —.50	Jooksvad arved: Eesti Pangas nr.	Kr. 5.—.
1924.—1935. a. à . . „ 2.50	609, E. Rahvapangas nr. 991 ja	Dokumentide kaotamise kuulu-
	Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

a 303

SISU:

Vallaomavalitsuse arengulugu	Lk. 35
Kohanime muutmisest	„ 38
Maavalitsuste tulude ja kulude kokkuvõtted 1937/38. a. aruannete järele	„ 40
Asjaajamise korraldamisest vallavalitsuses	„ 43
Õpilaste toitlustamine koolides vajab häda- pärasest ümberkorraldamist	„ 46
Küsimusi ja vastuseid	„ 47

KUULUTATAKSE MAKSVUSETAKS:

1. Tõnu Liiva k'u hobusepass, mis välja antud Sõmeru vallavalitsusest 26. sept. 1922. a. nr. 820 all.

Omavalitsuse**kantseleimargid**

25-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu**büroost**

hinnaga 25 senti poogen (100 tükki).

**Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutiste Kindlus-
tus A.-S.****„OMA“**

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

Põhi-tagavarakapital ja reservid
ületavad Kr. 1.000.000.—.

Suurem ja edurikkam kodumaa
KINDLUSTUSETTEVÕTE

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 35
Telef. 3-44 ja 16-12.

Peaesindused: Tallinnas, Rakveres,
Võrus, Viljandis, Pärnus, Tõrvas, Kures-
saares ja Petseris.

Kaastöölitele ja tellijatele!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on soovitatav, et avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgestiloetava kirjaga; eriti soovitatav on masinakirjade laiemat vahet. Toimetuse jätab enesele õiguse käsikirja lühendada ja keeleliselt korrigeerida. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsi-
kirjale juurdelisatud soovil.

Ajakirjas antakse vastusi tellijate küsimustele. Kui keegi tellijaist soovib saada vastuse enne järgmise numbril ilmumist, siis saadetakse sellekohasel soovil vastus posti kaudu kätte, kui selleks on lisatud juurde 10-ne sendiline postmark. Toimetuse jätab enesele õiguse avaldada ka kirjateel saadud vastused, kui küsimused põhimõttelised ja üldhuvilised. Küsijate nimesid ei avaldata, kuid küsijatele, kes oma nime ega aadressi ei teata, ei vastata.

Vallaomavalitsuse arengulugu.

Aleks. Loorits.

II.

Uue tähtsa muudatuse vallaomavalitsuse arengus tõi 1917. a. revolutsioon, mis ühendas kõigepealt kogu Eesti maa-ala üheks tervikuks, liites Liivi kubermangu eesti rahvastikuga maakonnad (Pärnu-, Saare-, Tartu-, Viljandi- ja Võrumaa) Eesti kubermanguga (Harju-, Järva-, Lääne- ja Virumaa) ja ühtlasi muutis vallaomavalitsuse kõikseislikuks, kaotas kõik tsensuslikud vahed ja paheõigused (privileegid) ning andis üldise aktiivse ja passiivse valimisõiguse — ühetaolise, otsese, proportsionaalse ja salajase hääletamisega — kõigile valla täisealistele elanikele, vaatamata soole, usule ja päritolule. Seega valla täiskogu asemel toimus vallavolikogu moodustamine nüüd üldise valimise korras kõigi valla piires elutsevate hääleõiguslike kodanike poolt, hingekiri kaotas igasuguse tähenduse, valimine toimus proportsionaalse põhimõttel ja valitud võis saada iga hääleõiguslik elanik. Vallavolikogude koosseis kõikus valla elanike arvule vastavalt 15—25 liikme vahel, tema valiti 3 aastaks ja ta sai senini täiskogule kuulunud õiguse valida vallavalitsust oma volituste kestvuseks, kuna volikogu muu võimkond jäi endiseks. Ka täiskollegiaalsele vallavalitsusele, mille kujundasid vallavanem ja ta abid, jäid senised täitvad ülesanded, kuid ta tööpõld laienes mõisamaade arvel tunduvalt. Üldiselt aga vallaomavalitsus võitis tultibli juure iseseisvust ja vähenes äärmuseni ta rippuvus keskvõimust, kes teostas õieti vaid nõrka järelevalvet maakonna komissaride kaudu. Kui kaugele ses suhtes mindi, näitab kujukalt asjaolu, et isegi selleaegsete politseivõimu kohapealsete esindajate — müllitsameeste valimine usaldati vallavolikogudele. Üldiselt kujunes asi nii, et kohapeal aeti päris iseseisvalt kõiki kohalikke asju. Sealjuures sai eesti keel järjest laieneva eluõiguse, kuni ta muutus ainsaks asjaajamisekskeeleks. Seisuslik vallakohus aga likvideerus senisel kujul täiesti, kuna kõik süüteo- ja nõudeasjad allutati üldkohtule ja vallakohtule jäid vaid hoolekandeadjad, mispärast ta hiljem iseseisvuse päevil nimetatigi vaestelaste kohtuks.

Iseseisvuse algaastad ei toonud vallaomavalitsuses olulisi muudatusi ja ta säilitas peaaegu kõik revolutsiooni võidud ja ta säilitas varju surmas saksa okupatsiooni ajal 1918. a., mil restaureeriti ennerevolutsioonigaegse seisusliku vallaomavalitsuse kuju ühes ametikandja-

tega, täielikus sõltuvuses mitte üksi saksa sõjaväelistest vaid ka kohalikest võimudest, kelledeks olid jälle mõisnikud ja pastorid. Ometi niipea kui okupatsiooniväed olid lahkunud, elustus jälle nn. revolutsioonigaegne vallaomavalitsus täies ulatuses. Omariikluse alul valitsenud vaateid iseloomustab aga kõige paremini omavalitsuste järelevalve korraldus, mille põhjal järelevalve allutati vallaomavalitsuse organitega ühisel viisil valitud maavalitsustele ja seda teostati vaid seaduslikkuse üle, ilma otstarbekust arvestamata. Seega ei vajanud enam mingit kinnitamist eelarved ja aruanded, vallavanema ja tema abide ning vallasekretäri valimine, samuti pea kõik muud vallaomavalitsuse võimkonda kuuluvad otsused — vaid neid võidi täide viia isegi ilma ühegi nõusolekuta kui teatud tähtaja möödumisel järelevalve võim nende vastu kohtulikke proteste ei tõstnud; ametnike lõplik kõrvaldamine võis aga toimuda vaid kohtuliku tagandamise teel. Siiski vallasekretäri ametioskuse suhtes seati vastavad nõuded, kuna vallavanemale ja abidele piisas vaid hääleõiguslikkusestki. Ka nõuti varsti järelevalve asutise kinnitamist maksumääradele, laenude tegemiseks jne.

Üldiselt need põhialused püsisid 1934. aastani, kusjuures omariikluse süvendamisega küll lisandus vallaomavalitsustele rida uusi ülesandeid, kuid õigusi ei kärbitud. Eriti suure tähenduse vallaomavalitsuse kaastöölle andis maareform, mille teostamisel vallavolikogud määrasid kindlaks maasaajad.

Kui aga Eesti ühenduses nn. vapside liikumisega jõudis raske sisepoliitilise kriisini ja sellest ülesaamiseks 1934. a. märtsis otsustavaid samme tuli astuda praegustel riigijuhitudel, siis uuest olukorrast ei võinud puutumata jääda ka vallaomavalitsused, millede juhtimist tuli kohaldada neile uutele põhimõtetele, millele rajati riigielu korrastamine.

Nii siis 1934. aasta lõi uue olukorra vallaomavalitsusegi alal.

Otsekohe pärast seda kui sisepoliitilise olukorra tervendamiseks 12. märtsil 1934 Riigivanema otsusega maksma pandi kaitseisukord Riigikogu poolt 1925. a. antud Riigikorra kaitse seaduse alusel, nimelt nõudal hiljem — 19. märtsil 1934 järgnes Riigivanema poolt rida dekreete, mis lähemalt puudutasid omavalitsusi üldiselt ja eriti vallaomavalitsusi koosseisude osas. Siis Kohtu-siseministrile anti õigus maksvusetuks

tunnustada nende vallavolikogude ja vallavalitsuste ning täidesaatvate komisjonide liikmete volitusi, kes kuulusid rühmitustesse, kellede tegevus kaitseseisukorras suleti riigikorra või olemasoleva ühiskondliku korra vastaste taotluste pärast. Sarnasel juhul vallavolikogudes vabanenud kohad jäeti täitmata kuni järgmiste valimiseni ja volikogud töötasid edasi vähenenud koosseisus. Ühtlasi anti Kohtu-siseministrile õigus välja kuulutada uusi valimisi kas üksikutes valdades, maakondade viisi või ka üle riigi.

Edasi 9. mail 1934. a. antud dekreediga muudeti järelevalve korda ja siseministrile anti õigus tagandada vallavanemaid, nende abisid ja vallasekretäre. Sama aasta 19. detsembril dekreediga täiendati vallaomavalitsustesse puutuvaid seadusi ja allutati eelarved ning aruanded maavalitsuste kinnitamisele; anti maavalitsustele õigus määrata ametisse vallavalitsusi teistkordse valimiste äpardumise puhul; viidi siseministri võimkonda vallasekretäride ametisse kinnitamine ja lubati siseministrit määrata vallasekretäre teistkordse valimise äpardumisel või kinnitamata jätmisel; muudeti veelgi järelevalve korda ja anti maavalitsustele õigus vallavolikogude otsusi seisma panna, jättes viimastele võimaluse selle vastu protestida kohtu korras; anti siseministrile õigus vallavolikogude tegevuse peatamiseks ja nende ülesannete panemiseks vallavalitsuste peale, samuti lubati siseministrit vallavolikogudest kõrvaldada üksikuid liikmeid riigi ja omavalitsuse huvidele kahjuliku tegevuse pärast.

Kõik see siiski kandis ajutiste korralduste iseloomu. Nagu kogu iseseisvuse vältel oli tuntud tarvet üldise vallaomavalitsuse seaduse, n. ö. valdade põhiseaduse järele, mis haaraks kogu vallaomavalitsusse puutuvad alad, — nii nüüdki, kus üldise riigielu juhtimine oli kõigiti korrastamisel, ei saadud mööduda vallaomavalitsuse põhjalikust ümberkorraldamisest, vaid see muutus järjest vajalikumaks, sedaenam et ühes uendatud põhimõtete maksvusele pääsuga riigielu tuli neid kohaldada ka omavalitsustele. Pealegi viimaste kohta maksivad seadused olid kodifitseerimatult väga laiali paisatud, mis raskendas tunduvalt nende käsitamist.

Missugune normide süsteemitus ja laialipillatus vallaomavalitsuse alal valitses, sellest annab pildi paljas loetelu seadustest, mis olid kehtivad valdade suhtes. Nii vallaomavalitsuse korraldus toetus: vallakogukonna valitsemise seadusele 1866. a., Baltimaa talurahvaasutiste ümberkorraldamise seadusele 1889. a., Balti talurahvaseadus-

tele 1856. ja 1860. a., revolutsiooniaegsetele Vene ajutise valitsuse määrustele 1917., Vene talurahva ja semstvo seadustele mitmetest aastatest, üldise kubermangu korraldamise seadusele 1892. a., kogukondliku koormatuste ja toitlusseadusele vene ajast ning väga paljudele eestiaegsetele muudatustele ja täiendustele kõikidest aastatest, puhalai Riigi Teatajates.

Loomulikult ei võidud seda olukorda taluda ja vajadus tervikliku vallaseaduse järele oli päevaselge. Isegi juba Asutavast Kogust saadik on seda taotletud, on hiljem rida seaduse-eelnõusidki välja töötatud, kuid ikka pole suudetud ühtegi neist teostada.

Nüüd see toimus riigivanema dekreediga 7. aprillist 1937, mil anti vallaseadus.

Muutes ära kõik senised vallaomavalitsuste alal kehtivad seadused, arvult 16, hõlmab uus vallaseadus kogu vallaomavalitsuse korralduse: konstruktsiooni, organid, nende ülesanded ja vahekorrad, ametkonna õigused ja kohused, piiride korraldamise alused, järelevalveküsimused, maksude korralduse ja üldse kõik eeskirjad, milledega korraldatakse vallaomavalitsust. Seadus võtab Riigi Teatajas oma alla 35 lehekülge ja sisaldab 206 paragrahvi ning rea elluviimise korraldusi ja teiste seadustega kooskõlastamisi.

Uus vallaseadus rajaneb samadele printsiipidele, milledele on viidud riigielu juhtimine Eestis, ja tema koostamisel on lähtutud seisukohast, et Eesti halduskorraldus maal on kaheastmeline, kusjuures algastme moodustab vallaomavalitsus. Püstitades vallapiiride suhtes juhtmõtte, et valla maa-ala peab olema tervikuna kokku kuuluv ning elanike arv selline, mis võimaldab vallaomavalitsusel edukalt areneda ja korralikult täita temale pandud ülesandeid, seob uus seadus ka elanikud uuesti lähemalt kohaliku omavalitsusega ja määrab kindlaks, kuidas valdades elavaid isikuid arvata valla kodanikeks, kuidas neid teise kogukonda loetakse jne. Üldiseks juhtmõtteks selle juures on, et iga kodanik peab kuuluma mõnda kogukonda. See teostatakse sel teel, et teatud kogukonna kodanikuks saadakse, kui 2 aastat ollakse selle omavalitsuse piires omanud püsivat eluaset või töökohta. Kõik teised isikud loetakse vaid elanikeks, kellel kogukonna elu juhtimises ei oleks kaasaraakimist.

Vallaomavalitsuse organid on jäänud üldjoontes endisteks, on aga muutunud nende ülesannete jaotus ses suunas, et vallavolikogu, kui määrav organ, on vabastatud vä-

hemtähtsate ja jooksvate asjade otsustamisest ning tema ülesandeks on ainult suuremate üldsuunaliste vallaomavalitsusse puutuvate asjade lahendamine, kuna valla tegelik valitsemine jääb täidesaatvale võimule — vallavalitsusele, kellele on vahekorras vallavolikoguga kindlustatud senisest tunduvalt suurem iseseisvus. Võiks veel märkida, et vallavolikogu valitakse senise 3 a. asemel 5 a. peale ja volinike arv väheneb 10—20 peale vastavalt kodanike arvule vallas.

Vallavoliniku amet on auamet ja oma kohuseid täidavad nad tasuta, kuid võivad vallavolikogu määramisel saada normeeritud sõiduraha. Koosolekult põhjusega puudujaid vallavolinikke võib vallavanem karistada väikese rahatrahviga. Kui volikogu ei ole töövõimeline ja ei saada kokku kvoorum, siis võib vallavanem üksi päevakorda võetud küsimusi lahendada, samuti on vallavanemal õigus seisma panna teatud vallavolikogu otsuseid ning anda neid volikogule tagasi uuesti otsustamiseks.

Suuremad muudatused on toimunud vallavalitsuse osas ja siin senise kollegiaalsuse asemele astub üksikisiklik vallavalitsus vallavanema näol. Viimane otsustab vallavalitsuse kompetentsi kuuluvaid asju üksi ja vaid tähtsamatel juhtudel peab nõu oma abidega ja kuulab ära nende arvamise, küll aga võib panna oma ülesannete täitmise kas üksikult, liikide kaupa või mõnes valla osas oma abidele. Nagu vallavanemale on antud suured võimupiirid kogu vallaomavalitsuse töös ja asjaajamises (tema ülesandeid loetleb seadus 23 punktis), nii ka temal lasub kogu vastutus valla heakäekäigu eest. Samuti on temale uuesti antud revolutsiooni ajal kaotatud õigus määrata valla elanikele mõnel juhul administratiivkaristusi rahas. Ühenduses õigustega ja võimuga on aga vallavanema ja ta abide suhtes seatud üles rida erinõudeid: nad peavad olema vähemalt 25 a. vanad, peavad valdama eesti keelt ja vähemusrahvuste enamusega valdades ka kohaliku vähemusrahvuse keelt, peavad omama küllaldast haridust ametiülesannete täitmiseks, peavad olema varaliselt vastutusvõimelised või peavad olema tuntud oma juhtimis- ja kõrraldusvõimelt, peavad olema tervislikult töövõimelised jne. Valida ei või isikuid: 1) kes seadusejõusse astunud kohtuotsuse järgi ei või olla riigi- või omavalitsusteenistuses, 2) kes on eeluurimise või kohtu all süütegude pärast, mille eest seaduses on ette nähtud karistusena vangimaja või raskem karistus, 3) kes on riigi või omavalitsuse huvidele kahjuliku

tegevuse pärast ametist vabastatud ja ei ole saanud luba uuesti teenistusse astumiseks, 4) kes on pillajana hooldamise all, 5) kes on tunnustatud maksujõuetuks, 6) kes on vallasekretäri sugulane otsejoones või kuni teise astmeni küljjoones, või abielus, või esimese astme hõimlusvahekorras või lapsendusvahekorras (samuti vallavanem ja abid ei või olla sarnastes vahekordades), 7) kes on riigi või omavalitsuse palgalises teenistuses. Vallavanema ja ta abid valib vallavolikogu oma volituste kestvuseks (5 a.), kuid nad kuuluvad maavanema kinnitamisele. Vallasekretäri aga kinnitab ametisse määramata ajaks siseminister vallavanema poolt maavanema kaudu esitatud kandidaatide hulgast. Vallasekretäri abi kinnitab ametisse maavanem vallavanema ettepanekul, muud valla teenijad palkab vallavanem, kusjuures kantselei alal see toimub vallasekretäri ettepanekul. Vallavanema ja ta abide käsutuses seisavad veel k ü l a v a n e m a d, kes vallavanema poolt sunduslikult määratakse 3 kuuks vähemalt 25 a. vanuste iseseisvate valla kodanike hulgast ja kellede ülesanded on käsunduslikud. Vallaomavalitsuse tegevust kontrollib vallavolikogu poolt valitav revisjonikomisjon, kes võib appi kutsuda asjatundjaid.

Andes rohkeid eeskirju valla majapidamise alal sisaldab uus vallaseadus ka vallaomavalitsuse maksude kõrralduse, määrates valdadele tulullikaiks aegade jooksul väljakujunenud maksud, arvult 8. Neist tähtsaimaks osutub kogukonnamaks, mida võetakse kõigilt kodanikelt 20—60 a. vanuses, maksu suuruse määrab vallavolikogu 20 kr. piires aastas, kusjuures ta võib maksukohuslasi jaotada liikidesse jõukuse järgi. Peale maksude on vallavolikogul õigus naturaalkoormiste korras panna teatud ülesannete sooritamist ja tööde tegemist valla kodanikele, nagu: vallaasutiste veod, küüdikohustus jne.

Olulisi muudatusi toob uus Vallaseadus järelevalve alal, süvendades 1934. a. kujunenud korda selles suunas, et järelevalve oleks ühtlane, kiire, korralik, kindel, tugev ja vajaduse korral ka karm. Selleks iseseisvuse alul loodud kord, mis tegi vallaomavalitsused peagu rippumatuks keskvoimust, asetatakse hoopis uutele alustele. Määrates järelevalve teostajateks siseministeriumi, maavalitsused ja maavanemad, antakse neile õigus järelevalvet teostada nii seaduslikkuse kui teatud juhtudel ka otstarbekuse üle. Rida vallavolikogu otsuseid kuulub maavalitsuse kinnitamisele, nagu: eelarved ja aru-

anded, maksude ja koormatiste määrad, kinnisvarade võõrandamine ja pantimine, üle 10 a. kestvusega lepingute sõlmimine, laenude tegemine, vallamaja asukoha määramine jne. Maavalitsusele on antud õigus seisma panna vallavolikogude otsuste täitmist ja järelevalve ei tarvitse enam taotleda seda kohtu korras, küll aga vallavolikogu omab õiguse seisma panemise vastu kaevata. Kui vallaomavalitsuse organid jätavad täitmata neile seadusega pandud ülesanded, siis täidetakse need järelevalveasutiste korraldusel vallaomavalitsuse kulul. Siseministril on õigus Vabariigi Valitsusele ette panna vabastada ametist vallaomavalitsuse teenijaid, kelle tegevus on kahjulik riigi või omavalitsuse huvidele. Samuti siseministril on õigus vabastada ametist vallasekretäri, kui see ei suuda täita ülesandeid. Vabariigi Valitsusel on õigus siseministri ettepanekul kohaliku omavalitsuse või riigi huvides laiali saata vallavolikogu ja kuulutada välja kas üksiku valla või kõigi valdade kohta uusi vallavolikogu valimisi. Samuti on Vabariigi Valitsusel õigus siseministri ettepanekul seisma panna vallavolikogu tegevus, kui vallaomavalitsus on sattunud maksuraskustesse, misjuhuil nii vallavalitsuse kui ka volikogu ülesanded lähevad siseministri poolt määratavale valla-

vanemale. Lõppeks siseministril on õigus vallavolikogust kõrvaldada üksikuid vallavolinikke kuni volikogu volituste lõpuni, kui nad takistavad vallavolikogu või vallavalitsuse tööd või kui nende tegevus on kahjulik valla või üldhuvidele.

Üldiselt — uus vallaseadus haarab kõiki vallaomavalitsusse puutuvaid alasid ja loob teraviklikud raamid Eesti vallaomavalitsusele samadel põhimõtetel, milledele on rajatud Eesti uus põhiseadus, mille § 122 määrab: „Kohaliku valitsemisala korraldamine ja kohalikkude elualade arendamine toimub seaduse alusel kohalikkude omavalitsuste kaudu.“ *)

*) Soome Maaomavalitsuste Liidu hääle kandjas „Maalaiskunta“, kus see kirjutis esmakordselt ilmus pealkirja all „Eestin uudistettu kunnallishallinto“ järgneb siintoodule veel pikem osa, milles antakse ülevaade meie valdade territoriaalsest kujunemisest ja viimasest vallapiiride reformist. See on laiendatud kujul juba ilmunud „Maaomavalitsuses“ nr. 11 — 1938. a. avaldatud artiklis „Vallapiiride kujunemine“, mis seega moodustab ühise terviku käesolevaga lõppeva kirjutisega.

Kohanime muutmist.

Oskar Angelus.

Kohanime muutmist korraldab nagu teada Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse (RT 1938, 42, 397) 1. peatükk, mis ühes terve seadusega hakkas kehtima 1. maist 1938.

Kuna praegu on omavalitsustes käimas eeltööd kohanime muutmiseks niivõrd, kui seda nõuab seadus, ja kuna kohtadel on tekkinud arusaamatusi kõnesoleva seaduse käsitamisel, püüan allpool selgitada mõningaid küsimusi, mille lahendamine on raskusi tekitanud.

Seaduse järgi peavad haldusüksused (linnad, maakonnad ja vallad), külad, alevikud ning muud asulad kandma eestipäraseid nimesid (§ 1 esimene lõige). Samuti peavad olema eestipäraseid avalike tänavate, platside, parkide, puisteede, mägede, veekogude ja muude avalike paikade nimed linnades ning suvitus- ja ravitsuskohtadeks tunnustatud kohtades maal (§ 6 esimene lõige). Kuna seadus kirjutab ette haldusüksuste, kü-

lade, alevike (§ 2 esimene ja teine lõige) ja avalike tänavate, platside, parkide ning teiste avalike paikade (§ 6 teine ja kolmas lõige) võõrapärase või eestipärase, kuid labase tähendusega või halva kõlaga nimede muutmist, peab järeldama, et ülaltoodud § 1 esimese lõike ja § 6 esimese lõike eeskirjad tähendavad seda, et tulevikus ei saa enam § 1 esimeses lõikes tähendatud kohtadele ja § 6 esimeses lõikes tähendatud avalikele paikadele määrata võõrapäraseid nimesid. Samuti loomulikult ka mitte labase tähendusega või halva kõlaga eestipäraseid nimesid.

Viimane küsimus tegelikus elus vaevalt kunagi kerkib, küll aga võib kerkida võõrapärase nimede andmine näiteks tänavaile, kui tahetakse tänavat ristida mõne meie avaliku elu tuntud tegelase võõrapärase perekonnanimega. Siin tuleb silmas pidada, et seadus kehtival kujul seda ei võimalda. Ta

võimaldab küll üldreegli järgi muutmisele kuuluvate haldusüksuste, külade, alevike ja tänavate, parkide, puisteede ning muude avalike paikade võõrapäraste nimede allesjätmist, mis omavad positiivset tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt (§ 2 kolmas lõige ja § 6 neljas lõige), ta ei võimalda aga sarnaste nimede andmist.

Kohanime eestipärasuse ja võõrapärasuse tunnuste üldreeglid leiduvad Siseministri 20. oktoobril 1938 kinnitatud Kohanimede muutmise keelelistes juhendites, samuti ka kohanimede labase tähenduse tunnuste üldreeglid. Need juhendid on eriramatuna omavalitsustele ja Põllutöoministeeriumi ametnikele kätte saadetud ning nende juures pole vajadust peatuda.

Iseküsimus on n. nim. e r a p o o l e t u t e k o h a n i m e d e g a, millisteks samade juhendite järgi tuleb lugeda nimed, mida ei saa selgelt pidada eesti-ega võõrapäraseiks. Nende nimede muutmine ei ole tähendatud juhendite järgi kohuslik, see aga tähendab vaid seda, et nende säilitamine on vastava linna- või vallavolikogu otsuse kohaselt võimalik, mitte aga seda, et sarnaseid nimesid võib kohanimedena edaspidi anda kas kohanimede muutmise või kohtadele nime andmise korras. Teatud liiki erapooletute kohanimede allesjätmine on omamoodi kontsessioon omavalitsustele, need nimed jäävad aga vaatamata sellele ikkagi mitte puhteestipäraseiks.

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus ei puuduta üldse k o h a n i m e d e p a r a n d a m i s t e e s t i õ i g e k i r j u t u s e r e e g l i t e k o h a s e l t v a s t a n d i n a k i n n i s t u s ü k s u s t e n i m e d e l e, milliste kohta sarnast parandamist nõutakse (§ 7) ja seda isegi sundkorras läbi viiakse, kui kinnistusüksuse omanik pole vabatahtlikult nime parandamist taotlenud kahe aasta jooksul seaduse kehtimahakkamisest arvates (§ 8). Sellest seaduse tühikust ei tohi aga nii aru saada, nagu ei tuleks ortograafiliselt valesti kirjutatud kohanimed parandada. Kui juba kinnistusüksused peavad kandma nimesid, mis vastavad meie keele õigekirjutuse eeskirjadele, siis seda enam kohanimed. Viimaste parandamine sünnib samas korras ja samadel alustel nagu kohanimede muutminegi. Peab arvama, et juhul, kui vastav omavalitsus tahab kohanime muuta põhjusel, et ta on vigaselt kirjutatud, võib ta seda kohanimede muutmise kohta kehtivate eeskirjade kohaselt teha, nii et ta vigaselt kirjutatud kohanime asemele võib võtta sootuks uue nime. Eeltoodust järeldub muidugi, et uue kohanime-

na ei või määrata eesti õigekirjutuse eeskirjadele mittevastavat nime.

Nüüd mõni sõna nende üldreegli järgi muutmisele kuuluvate kohanimede kohta, mida võidakse muutmata jätta ajaloolistel põhjustel.

Nagu eelpool tähendasin võidakse muutmata jätta kohanimed, mis omavad positiivset tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt. Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise määruse (RT 1938, 87, 777) § 9 põhjal loetakse Eesti ajaloo seisukohalt positiivset tähtsust omavaiks koha- ja kinnistusüksuste nimed:

1) mis on seotud Eesti üldise või kohaliku aja- või kultuuriloo seisukohalt hinnatava traditsiooniga;

2) milleks on Eesti üldise või kohaliku aja- või kultuuriloos tuntud või teenekate isikute perekonnanimed.

Väljudes sellest on Kohanimede Nõukogu asunud seisukohale, mis on heakskiitmist leidnud ka Siseministri poolt, et üldiselt riigi lääne- ja põhjapoolses osas asuvate kohtade rootsipärasel ning riigi kirdepoolses osas asuvate kohtade soomepärasel nimed ei kuulu muutmisele.

Samuti ei kuulu määruse § 9 p. 2 põhjal muutmisele, kui vastav omavalitsus seda ei taha, näiteks tänavate nimed: K. A. Hermann, C. R. Jakobson, J. V. Jannsen, Fr. Kreuzwaldi, J. Köhleri, R. Tobiase, F. J. Viidemann, A. Veizenbergi jms. Siia kuuluvad ka sarnased tänavanimed nagu Gonsiori ja Falgi — Tallinnas, Treffneri — Tartus, Brackmanni — Pärnus jne., jällegi rippuvalt vastava volikogu soovidest ja otsustest.

Nimede andmise otsustavad: linnadele ja maakondadele — Vabariigi President (§ 1 teine lõige), valdadele, küladele, alevikele ning muile asulaile — Siseministeerium (§ 1 kolmas lõige), avalikele tänavale, platsidele, parkidele, puisteedele, mägedele, veekogudele ja muile avalikele paikadele linnades ning suvitus- ja ravituskohtadeks tunnistatud kohtades maal — vastavad linna- või vallavolikogud (§ 6 teine lõige), kusjuures need volikogud otsused kuuluvad järelevalveasutise kinnitamisele (§ 6 viies lõige). Kuna koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise asjad Siseministri käskkirjaga on antud ministeeriumi Üldosakonna ajada, tulevad vastavadesitised — järelikult ka vastavate linnavolikogude otsused — saata Siseministeeriumi Üldosakonnale.

Maavalitsuste tulude ja 1937/38. a. aru

Tulude ja kulude nimetus	Viru		Järva		Harju		Lääne		Saare	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
Tulud:										
1. Maksud:										
1. Kinnisvaramaks	123.762,67	11,70	73.642,08	13,03	94.395,76	7,64	74.358,91	11,79	38.635,15	7,85
2. Tulumaks	135.817,11	12,83	59.933,55	10,61	109.233,68	8,83	86.033,62	13,64	63.057,78	12,81
3. Lisapõhiarimaks	16.549,23	1,56	6.030,39	1,07	14.632,25	1,18	7.037,46	1,12	4.274,81	0,87
4. Trahterimaks	2.366,39	0,22	2.536,34	0,45	13.108,56	1,06	1.212,71	0,19	182,—	0,04
5. Maks laada- ja turuplats.	490,92	0,05	288,53	0,05	593,08	0,05	531,39	0,08	233,51	0,05
6. Maks liikumise abin. veeteedel	—	—	—	—	—	—	—	—	120,50	0,02
7. Maks suvitajatelt	—	—	—	—	15,30	0,00	—	—	—	—
8. Maks laskeriista lubadelt	2.579,50	0,24	1.336,48	0,24	2.188,—	0,18	1.474,10	0,23	563,50	0,11
10. Maks lõbustustelt	4.535,88	0,43	3.572,99	0,63	2.709,58	0,22	405,75	0,06	108,20	0,02
11. Kantsleimaks	—	—	—	—	—	—	2,58	—	21,90	—
12. Maksude viivituse %	1.984,62	0,19	1.108,95	0,20	1.508,71	0,12	627,50	0,10	426,50	0,09
Kokku ptk. I	288.086,32	27,22	148.449,31	26,28	238.384,92	19,28	171.702,02	27,21	107.623,85	21,86
2. Varandused	2.644,67	0,25	631,97	0,11	4.799,76	0,39	1.147,49	0,18	13.370,08	2,72
3. Kapitalid	1.993,19	0,19	773,48	0,13	1.489,80	0,12	888,30	0,14	584,98	0,11
4. Maavalitsuse asutised	34.505,12	3,26	50.995,49	9,03	13.801,24	1,12	53.831,91	8,53	58.142,74	11,81
5. Maavalitsuse ettevõtted	18.162,22	1,72	—	—	1.397,—	0,11	10.525,53	1,67	7.142,94	1,46
6. Kulude tasu	31.092,27	2,94	14.843,19	2,63	20.897,38	1,69	22.766,30	3,61	17.748,16	3,60
7. Toetused	—	—	—	—	150,—	0,01	—	—	—	—
8. Mitmesugused tulud	46.012,23	4,35	4.445,57	0,78	2.199,80	0,18	1.154,81	0,18	549,04	0,11
Korralised tulud kokku	422.496,02	39,93	220.139,01	38,96	283.119,90	22,90	262.016,36	41,52	205.161,79	41,67
Erakorralised tulud	70.285,—	6,64	74.385,—	13,17	70.635,—	5,71	82.620,—	13,09	158.769,72	32,24
Teedekapitali tulud	565.400,37	53,43	270.446,28	47,87	882.601,48	71,39	286.297,88	43,39	128.460,15	26,09
Tulude kogusumma	1.058.181,39	100%	564.970,29	100%	1.236.356,38	100%	630.934,24	100%	492.391,66	100%
Kulud:										
1. Maavolikogu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Maavalitsus	58.395,82	6,03	34.522,21	6,65	61.111,79	5,34	42.449,33	7,43	27.150,49	5,77
3. Sots.-administratsioon	12.457,31	1,29	2.177,14	0,42	3.576,23	0,31	3.297,36	0,57	3.210,47	0,68
4. Haridus	98.269,22	10,14	34.232,85	6,59	38.913,08	3,40	27.904,62	4,89	34.653,25	7,36
5. Tervishoid	58.053,82	5,99	44.074,79	8,49	41.386,89	3,62	85.793,41	15,03	65.758,59	13,97
6. Hoolekanne	59.443,22	6,13	40.504,59	7,80	54.643,62	4,78	33.549,06	5,88	33.338,53	7,08
7. Põllumajandus	22.599,42	2,33	6.964,86	1,34	25.933,80	2,27	26.837,81	4,72	13.982,52	2,97
8. Maaval. ettevõtted	—	—	—	—	453,94	0,04	—	—	—	—
9. Varandused	30.583,78	3,16	5.022,79	0,97	8.320,58	0,73	6.177,13	1,08	1.109,76	0,24
10. Kapitalid	—	—	2.000,—	0,38	—	—	—	—	100,—	0,02
11. Laenu	1.937,50	0,20	15.501,50	2,99	2.357,07	0,20	7.536,46	1,32	4.053,41	0,87
12. Mitmesugused kulud	9.205,47	0,95	9.310,78	1,79	11.927,89	1,04	10.915,49	1,91	4.431,25	0,94
13. Tagavarasumma	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Korralised kulud kokku	350.945,56	36,22	194.311,51	37,42	248.624,89	21,73	244.460,67	42,83	187.788,27	39,90
Erakorralised kulud	70.285,—	7,25	74.322,19	14,31	70.635,—	6,17	82.725,94	14,49	160.702,50	34,14
Teedekapitali kulud	547.802,84	56,53	250.620,14	48,27	824.641,20	72,10	243.540,97	42,68	122.171,09	25,96
Kulude kogusumma	969.033,40	100%	519.253,84	100%	1.143.901,09	100%	570.727,58	100%	470.661,86	100%

ulude kokkuvõtted
nnete järele.

Pärnu		Viljandi		Tartu		Valga		Võru		Petseri		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
70.299,95	8,71	71.474,50	12,33	125.111,85	12,53	29.267,57	6,71	59.061,23	8,54	28.608,99	6,44	788.618,66	9,93
90.866,98	11,27	74.174,49	12,79	154.328,74	15,47	31.658,44	7,27	94.319,95	13,63	74.174,49	16,71	973.598,83	12,27
9.362,59	1,16	5.296,25	0,92	10.702,—	1,07	3.711,56	0,85	7.211,98	1,04	3.008,28	0,68	87.816,80	1,11
3.177,55	0,39	1.613,40	0,28	2.800,08	0,28	910,—	0,21	3.547,89	0,51	1.694,66	0,38	33.149,58	0,42
290,58	0,04	—	—	411,78	0,04	30,80	0,01	—	—	—	—	2.870,59	0,03
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120,50	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15,30	—
2.073,—	0,26	1.908,—	0,33	2.592,—	0,26	532,50	0,12	1.516,—	0,22	397,50	0,09	17.160,58	0,21
2.155,17	0,27	2.278,35	0,39	1.675,93	0,17	1.663,94	0,38	1.383,06	0,20	19,10	—	20.507,95	0,26
99,45	0,01	170,50	0,03	142,51	0,01	43,61	0,01	107,—	0,02	35,50	—	641,05	0,01
636,60	0,08	801,01	0,14	1.716,37	0,17	275,98	0,06	916,19	0,13	3.525,80	0,79	13.528,23	0,17
178.961,87	22,19	157.716,50	27,21	299.481,26	30,00	68.094,40	15,62	168.063,30	24,29	111.464,32	25,09	1.938.028,07	24,41
2.998,80	0,37	2.681,08	0,46	19.631,62	1,95	336,—	0,08	1.488,—	0,22	3.805,38	0,86	53.534,85	0,67
2.888,70	0,36	2.109,66	0,36	5.959,51	0,58	728,—	0,17	1.338,86	0,19	1.346,45	0,30	20.100,93	0,25
112.412,72	13,95	89.750,01	15,49	23.364,97	2,32	18.947,48	4,34	62.454,46	9,03	37.015,94	8,34	555.222,08	6,99
—	—	3.643,24	0,63	2.254,05	0,21	553,14	0,13	8.053,09	1,16	9.873,87	2,22	61.605,08	0,78
19.465,52	2,41	9.822,04	1,69	37.605,06	3,75	13.115,19	3,01	22.650,75	3,27	10.917,69	2,46	220.923,54	2,79
195,56	0,02	4.849,96	0,84	18.488,18	1,84	1.468,23	0,33	107,71	0,02	639,87	0,14	80.110,96	1,01
316.923,17	39,30	270.572,49	46,68	405.784,65	40,65	103.242,44	23,68	264.156,17	38,18	175.063,52	39,41	2.928.675,52	36,90
84.168,94	10,44	66.501,29	11,47	78.911,60	7,91	118.244,50	27,12	149.311,80	21,58	68.064,80	15,32	1.021.897,65	12,87
405.365,30	50,26	242.605,07	41,85	513.422,40	51,44	214.485,19	49,20	278.353,83	40,24	201.051,22	45,27	3.988.489,17	50,23
806.457,41	100%	579.678,85	100%	998.118,65	100%	435.972,13	100%	691.821,80	100%	444.179,54	100%	7.939.062,34	100%
327,57	0,04	—	—	—	—	153,22	0,04	—	—	—	—	480,79	—
44.518,10	5,93	44.913,80	8,54	64.767,88	7,10	24.071,63	5,80	35.680,64	5,49	40.116,61	10,24	477.698,30	6,53
3.105,10	0,41	3.065,24	0,58	5.757,71	0,63	1.228,92	0,30	2.815,49	0,43	1.539,90	0,39	42.230,87	0,58
54.145,05	7,23	73.532,35	13,98	36.441,54	4,02	19.311,09	4,66	38.641,08	5,94	9.628,87	2,45	465.673,—	6,36
39.176,50	5,22	49.267,18	9,36	70.279,02	7,71	17.667,78	4,26	31.352,69	4,82	73.035,99	18,63	575.846,66	7,87
116.098,59	15,48	42.180,99	8,02	76.742,54	8,41	20.291,48	4,89	85.940,98	13,22	10.459,85	2,67	573.193,45	7,83
2.103,65	0,28	5.613,07	1,07	14.480,28	1,58	3.916,12	0,94	15.250,17	2,35	4.134,98	1,05	141.816,68	1,94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	453,94	—
13.342,35	1,78	4.572,12	0,87	16.767,33	1,83	665,15	0,16	2.539,29	0,39	2.585,28	0,66	91.685,56	1,25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.100,—	0,03
1.762,44	0,23	—	—	10.260,30	1,12	—	—	9.469,53	1,45	3.262,83	0,83	56.141,04	0,77
10.924,51	1,46	6.098,09	1,16	24.301,63	2,66	4.701,53	1,13	6.398,78	0,98	4.981,20	1,27	103.496,62	1,41
285.503,86	38,06	229.242,84	43,58	319.798,23	35,06	92.006,92	22,18	228.088,65	35,07	149.745,51	38,19	2.530.516,91	34,57
84.168,94	11,22	65.516,91	12,45	78.894,35	8,65	118.244,50	28,51	152.241,24	23,41	68.062,92	17,36	1.025.799,49	14,02
380.357,90	50,72	231.230,54	43,97	513.422,40	56,29	204.519,45	49,31	269.955,44	41,52	174.284,28	44,45	3.762.546,25	51,41
750.030,70	100%	525.990,29	100%	912.114,98	100%	414.770,87	100%	650.285,33	100%	392.092,71	100%	7.318.862,65	100%

Toodud eeskirjades leidub mõningaid lünki, mis nõuavad täitmist. Eeltähendatud kohanimede muutmine toimub samas korras ja samadel alustel nagu kohtadele nimede andmine. Seejuures aga jätab seadus mainimata, kelle võimkonda kuulub maakonna nime muutmine. Seaduse § 3 teise lõike põhjal teevad küll maavalitsused Siseministri poolt määratud tähtpäevaks kindlaks, missuguste maakondade jne. nimed kuuluvad muutmisele (kusjuures ka maakondade nimede muutmisel „kuulatakse ära vastava vallavolikogu arvamust“), ja esitavad Siseministeeriumile ettepaneku nimede muutmise asjas, kuid kes on õigustatud maakonna nime muutma, seda seadus ei ütle. Peab arvama, et see küsimus kuulub Vabariigi Presidendi otsustada, samuti nagu linnade nimede muutmine (§ 1 teine lõige). See küsimus on praegu muide vaid teoreetilise tähtsusega. Kohanimede Nõukogu, mille ülesannetesse kuulub Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 33 p. 3 põhjal eestistamisele kuuluvate kohanimede suhtes seisukoha võtmine, asus seisukohale, et olemasolevad ja Maakonnaseaduse (RT 1938, 43, 405) § 1 loendatud maakonnad kannavad kõik küllalt eestipäraseid nimesid, nii et nende muutmise järele ei ole tarvidust (Kohanimede Nõukogu koosolek 7. septembril 1938, protokoll nr. 1 p. IV B).

Hoopis tähtsam aga on praktiliselt seisukohalt teine küsimus. Seadus ütleb, et avalike tänavate, platside, parkide, puisteede, mägede, veekogude ja muude avalike paikade nimed linnades ning suvitus- ja ravitsuskohtadeks tunnustatud kohtades maal peavad olema eestipäraseid ja et nende paikade võõrapäraseid, samuti labase tähendusega või halva kõlaga nimed kuuluvad muutmisele vastava linna- või vallavolikogu otsusel (§ 6 esimene kuni kolmas lõige). Nagu sellest nähtub on loetelust välja jäetud alevikud ja külad. Ometi on meil alevikke, kus näiteks tänavail on nimed. Kas alevikes võivad võõrapäraseid tänavajne. nimed alles jääda? Kas alevikes võidakse tulevikus tänavail, platsidele jne. anda võõrapäraseid nimesid? Kuigi seadus täpselt loendab, missugustes kohtades väljaspool linnasid (suvitus- ja ravitsuskohtadeks tunnustatud kohtades maal) tuleb avalike paikade võõrapäraseid ja labasetähenduslikke ning halvakõlalisi nimesid muuta, peab arvama, et § 6 toodud põhimõtte kehtib kõigi avalike paikade kohta, järelikult ka alevikes ja külates. Seda peab arvama seepärast, et seaduse peasiht on eestistada

meil asuvate kohtade nimed ja mitte ainult kohtade, vaid ka kinnistusüksuste nimed. Ei ole aga mõeldav, et näiteks mõni talu, mille piirid lähevad kokku aleviku tänavaga, peab tingimata kandma eestipärase nime, kuna tänav ise võib kanda võõrapärase nime.

Arusaamatusi Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduses tekitab edasi mõiste „asula“. Meie seadused seda mõistet ei tunne; peab arvama, et asula tähendab kõnesoleva seaduse mõttes elamute koondist, criti kui võtta § 4 teist lõiget, mille põhjal muide Siseministeerium nimetab uuesti tekkinud asulad küladeks või alevikeks.

Kuna seaduse § 1 esimene lõige nõuab, et haldusüksused, külad, alevikud ja muud asulad peavad kandma eestipäraseid nimesid, ütleb § 2 esimene lõige, et haldusüksuste, külade ja alevike võõrapäraseid nimed kuuluvad muutmisele, jättes seega nimetamata asulaid. Kas seega uute nimedena võib asulatele anda vaid eestipäraseid ja kas ühtlasi võivad püsima jääda asulate olemasolevad võõrapäraseid nimed? Kahtlemata mitte, asulate nimede kohta maksab sama põhimõtte nagu muude kohtade nimede suhtes, nähtavasti aga on asulad kogemata § 2 esimesest ja teisest lõikest välja jäänud.

Tekib küsimus, kas seaduses üldse mainimata kohtade nimede suhtes kehtivad samad reeglid nagu seaduses loendatud kohtade suhtes? Siia kuuluvad näiteks politseijaoskondade, piirivalve kordonite, raudteejaamade, postkontorite, tuletornide jne. nimed. Kahtlemata tuleb ka sarnastele kohtadele nimede andmisel, resp. nende nimede muutmisel käia üldeeskiriade järgi, mida püstitab Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus: kohtadel peavad olema eesti õigekirjutuse eeskirjadega kokkukõlas olevad eestipäraseid nimed ja võõrapäraseid (samuti, kui sarnaseid on, labase tähendusega või halva kõlaga) nimed kuuluvad muutmisele. Põhjus, miks neid ja teisi sarnaseid kohti seadusse võetud ei ole, peitub arvatavasti selles, et nende kohtade ellukutsumine ja ühes sellega neile ka nime andmine on korraldatud eriseadustega ja antud vastavate ametasutuste või -isikute võimkonda (Vabariigi Valitsus, Siseminister, Teedeminister, Politseitalituse direktor, Piirivalve ülem jne.).

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus määrab, et tähtajad linnade, maakondade, valdade, külade, alevike

(§ 3), edasi avalike tänavate, platside, parkide, puisteede, mägede, veekogude ja muude avalike paikade nimede (§ 6 teine lõige) muutmiseks määrab Siseminister. Selle seaduse eeskirja täitmiseks määras Siseminister linnade, külade, alevike ja avalike paikade nimede muutmise, resp. vastavate ettepanekute esitamise tähtpäevaks 1. mai 1939 (Siseministri otsused 18. oktoobrist ja 17. novembrist 1938).

Paistab silma, et maakondade ja valdade nimede muutmise ettepanekute esitamise tähtaeg on määramata jäänud. Seda sellepärast, et selle tähtaja järgi pole tarvidust. Praegused maakondade nimed on, nagu eelpool tähendatud, kõik tunnustatud eestilisteks, valdade nimed aga korraldati nagu teada Vabariigi Presidendi otsusega 7. oktoobrist 1938 (RT 1938, 87, 776), mis tehtud Valdade piiride ühekordse korraldamise seaduse (RT 1938, 37, 337) alusel. Selle otsusega määrati üle riigi kõigi valdade piirid ja ühtlasi ka valdade nimed. Tulevikus käib valdade nimede muutmine üldkorra alla, s. o. Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse eeskirjade järgi.

Mis nüüd puutub linnadesse, siis asus Kohanimede Nõukogu oma 7. septembri 1938. aasta koosolekul seisukohale, et järgmiste linnade nimed kui võõrapärase algupäraga, kuuluvad muutmisele: Sindi, Kilingi-Nõmme ja Paldiski. Samuti kuulub Kohanimede

Nõukogu arvates muutmisele Suure-Jaani linna nimi, kui kahest sõnast koosnev ja ortograafiliselt valesti kirjutatud. Tapa ja Mõisaküla linnade nimesid tunnustas Kohanimede Nõukogu sellisteks, mis ei kuulu sundmuutmisele, mida aga võib muuta, kui tähendatud linnade volikogud seda soovivad. Siseminister kinnitas neid Kohanimede Nõukogu otsusi.

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 4 esimese lõike põhjal nimetab Siseministerium maareformi teostamisel endiste mõisade asemele tekkinud asundused küladeks ja annab neile nimed vastava maavalitsuse ettepanekul. Siseministri vastava otsuse põhjal määrati nende ettepanekute esitamise tähtpäevaks 1. aprill 1939.

Asunduste ümbernimetamise küsimuse lahendamisel küladeks peab silmas pidama seda, et juhul, kui tegelik olukord seda nõuab, võib asundusest teha ka mitu küla, mis on otstarbekas siis, kui elamute koondised, mis on tekkinud ühe endise mõisa maalalal, asuvad nii kaugel üksteisest, et nende ühendamisel üheks külaks on vaid teoreetiline tähtsus, mitte aga praktiline. Muidugi võib ka külade nimede muutmisel jaotada olemasolev küla mitmeks või mitu küla ühendada üheks, olenevalt sellest, kuidas on tegelik olukord.

Asjaajamise korraldamisest vallavalitsustes.

A. Siim.

Vallaomavalitsustele pandavate ülesannete arv on senini järjest suurenenud. Sellega on seletatav ka nähe, et vallavalitsuses, kus varemalt töötas sekretär kas üksinda või koos oma õpilasega, on praegu juba mitu alatist ametnikku. Siseministri 1938. a. 28. veebruari otsusega (RT 1938, 21, 188) normeeriti vallavalitsuste kantselei koosseisud üleriigiliselt. Selles otsuses toodud normide kohaselt on peale 1. aprilli 1939 Eestis vähe vallavalitsusi, kus kantselei koosseisu kuulub vaid 1 või 2 ametnikku. Vastavalt uute valdade elanike arvule tõuseb vallavalitsuste kantselei koosseisu kuuluvate ametnike arv enamikus valdades kolmele või neljale. Ei ole karta, et neil tööst puudus tuleks, küll aga peab juba praegu mõtlema sellele, kuidas korraldada asjaajamist vallavalitsuse kantseleis, et kõik ametnikud oleksid enam-vähem ühtlase töökoormatise, et neid

seoks vastutustunne neile pandavate ülesannete täitmisel ja et nad saaksid vajalise ettevalmistuse vallaomavalitsuse kõigil tegevusaladel. Seda saavutame üksikasjalise tööjaotusega.

Tööjaotuse kehtimapanek on vallavalitsuste Vallaseaduse § 78 põhjal kohuslik. Senini on aga seda nõuet üldiselt vähe või väga pealiskaudselt täidetud. Et ligikaudselt määrata kindlaks, mida selline tööjaotus peaks sisaldama, toon alljärgnevalt ühe näite:

1. Vallasekretäri ülesanded:

1) vallavalitsuse haldusliku ja kantseleilise asjaajamise ning arvepidamise juhtimine, järelevalve kantseleiteenijate ja käskjalgmaksunõudja tegevuse üle;

2) vallavolikogu ja vallavalitsuse koosolekute protokollide pidamine;

3) vallavalitsuse väljaminevate kirjade koostamine;

4) valla eelarve kavade koostamine koos vallavanemaga ja vallavanema abidega;

5) vallavolikogu ja vallavalitsuse koosolekutel arutusele tulevate asjade ettevalmistamine; vallavolikogu otsuste täitmise korraldamine koos vallavanemaga;

6) vallaomavalitsuse tulude laekumise, maksude sissenõudmise ja koormatise täitmise eest hoolitsemine ja vallaomavalitsuse eelarve summade tarvitamine seaduste, määruste ja vallavolikogu otsuste kohaselt koos vallavanemaga;

7) vallaomavalitsuse rendi- ja muude lepingute koostamine vallavanema ja vallavolikogu otsuste kohaselt;

8) abiksolemine ja kaasaaitamine vallavanemale seaduste ja määruste täitmise järelevalve teostamises, kuivõrd see on tehtud kohuseks vallaomavalitsusele ja vallavanemale;

9) väljaantavate tunnistuste koostamine;

10) vahialuste vastuvõtmise ja edasitoimetamise korraldamine;

11) allkirjade ja ärakirjade tõestamine;

12) järelevalve Sõjaväeteenistuse seaduses ettenähtud ülesannete täitmise ja teostamise üle kantseleiteenijate poolt;

13) vallavalitsuse kirjade ja väljaantavate dokumentide allakirjutamine koos vallavanemaga või ta abidega;

14) perekonnaseisu ametiala juhtimine, perekonnaseisu aktidele ja muudele sel alal koostatavatele dokumentidele ja kirjadele allakirjutamine ja dokumentide ning tunnistuste väljaandmine;

15) vallavanema või ta abide äraolekul maksude ja muude summade vastuvõtmine ja hädatarviliste korralduste tegemine neis asjus, mis ei kannata viivitust, neist viivitamata teatades vallavanemale;

16) seadustega, määrustega, saabuvate ringkirjadega ja muude korraldustega tutvumine, nende seletamine ametnikele ja täitmise korraldamine;

17) vallavalitsusele, perekonnaseisuametile ja vallakohtule saabuvate kirjade avamine ja neile käigu andmine;

18) vallakohtu sekretäri ülesannete täitmine.

2. Vallasekretäri abi ülesanded:

1) arvepidamise dokumentide koostamine vaheldamisi vallasekretäriaga;

2) kassa sissetulekute kokkuvõtteraamatu, kassaraamatu, memoriaali pearaamatu, selle täiendava abiraamatu, bilansi- ja eelarve tulude-kuluderaamatu pidamine;

3) kinnis- ja vallasvara raamatu pidamine;

4) iga kuu alul pankadele ja teistele asutistele edasiantavate summade kirjade õigeaegne koostamine ja nende kirjade õigeaegne edasisaatmise eest hoolitsemine;

5) iga kuu lõpul sissetulnud mitmesuguste summade (isikutunnistused, hobusepassid, kantseleimargid jne.) kviteerimine;

6) üldiste aruannete koostamine;

7) perekonnaregistrisse sissekannete tegemine, neisse paranduste ja märkuste tegemised vallasekretäri poolt antud juhiste kohaselt — vaheldamisi kantseleiametnikuga;

8) perekonnaregistri tähestiku pidamine ja lisatoimetuste korraldamine vaheldamisi kantseleiametnikuga;

9) sünni- ja surmaaktide koostamine ning statistiliste teatelehtede täitmine vaheldamisi kantseleiametnikuga perekonnaseisuametniku määramisel;

10) perekonnanimede ja nimede muutmiste märkuste sissekandmine vallavalitsuses peetavatesse raamatutesse ja nimekirjadesse ühiselt kantseleiametnikuga;

11) rentide- ja üüride-raamatu pidamine;

12) maksunõudmiste registri pidamine ja maksunõude kirjavahetuse korraldamine; nõudekirjade edasiandmine maksunõudjale ja nende vastuvõtmine; maksunõudja tegevuse kontrollimine maksunõudmiste registri järgi;

13) maksualuste maade nimekirjas muudatuste märkimine Katastri Ameti teadete põhjal;

14) vallavalitsuse ja perekonnaseisuameti erakordselt kiiretele kirjadele allakirjutamine vallasekretäri kodust eemal viibimisel;

15) vallasekretäri asendamine tema puhkuse ajal.

3. Esimese kantseleiametniku ülesanded:

1) maksuraamatute pidamine;

2) isikutunnistuste ja hobusepasside koostamine, isikutunnistuste ja hobusepasside registre ja nende tähestikkude pidamine;

3) perekonnaregistrisse sissekannete tegemine, neisse paranduste ja märkuste tegemised perekonnaseisuametniku juhiste kohaselt — vaheldamisi abisekretäriaga;

4) perekonnaregistri tähestiku pidamine vaheldamisi abisekretäriaga;

5) perekonnanime ja nime muutmiste toimikutes akti märkuste tegemine;

6) perekonnanime- ja nimemuutmiste otsuste koostamine ja vastavate kuulutuste koostamine Riigi Teatajas avaldamiseks;

7) perekonnanimede ja nimede muutmise märkuste sissekandmine vallavalitsuse raamatutesse ja nimekirjadesse ühiselt teiste ametnikega;

8) sünni-, surma- ja abieluaktide teiste eksemplaride koostamine;

9) jahitunnistuste koostamine ja jahitunnistuste registri pidamine;

10) kantseleimarkide, isikutunnistuste, hobusepasside ja jahitunnistuste arveraamatute pidamine;

11) rotaatoril paljundamine;

12) koorte registreerimise raamatu pidamine, registreerimismärkide väljaandmine ja nende arvestamine;

13) eelarve tulude- ja kuluderaamatu valmiskirjutamine;

14) hoolekandeaaluste nimekirja pidamine, kontroll-lehtede koostamine ja hoolekandeaaluste raamatute valmiskirjutamine.

4. Teise kantseleiametniku ülesanded:

1) lihtsamasisuliste tunnistuste koostamine;

2) vallasekretäri või abisekretäri poolt koostatud kirjade masinal ümberkirjutamine, ärakirjade valmistamine ja üldse kõik kirjutusmasinal ettetulevad tööd;

3) suvituspiirkondade elanike registreerimine ja selle alusel märkuste tegemine v/vallitsuses peetavatesse nimekirjadesse ja raamatutesse;

4) hääleõiguslike kodanike nimekirjade pidamine;

5) pensioni väljamaksulehtede ja aruannete valmistamine;

6) reservlaste arvele võtmine ja arvelt kustutamine;

7) reservlaste lõigendite täitmine ning nende õigeaegse ärasaatmise eest hoolitsemine;

8) rõugepanemise nimekirjade koostamine, teadete väljasaatmine ja muud sellega ühenduses olevad ülesanded;

9) postiraharaamatu pidamine ja postilt saabunud rahasummade kviteerimine;

10) jahipiirkondade registri pidamine;

11) laste kasvatusraha-raamatu pidamine ja igakuuliste aruannete koostamine;

12) vallavalitsuse raamatute lehtede arvu tõestustekstide kirjutamine, selleks allkirjade võtmised vallavanemalt ja vallasekretärit;

13) tuluhindamise materjalide korraldamine;

14) veeühisuste piirkonda arvatud kinnisvarade registri pidamine;

15) vallakohtu tunnistuste ja ärakirjade valmistamine;

16) õppejõudude ja vallaametnike palga-lehtede koostamine;

17) kogukonna- ja teiste maksnike nimekirjade koostamine, välja arvatud kinnisvaramaksuraamat;

18) laadamaksu kviitungite eest hoolitsemine;

19) tulumaksu aruannete koostamine ja maksustamisotsuste teiskute maksuametile saatmise eest hoolitsemine;

20) vallaomavalitsuse teenijate pensionikapitalimaksu sissemaksu teadete valmistamine.

5. Kolmanda kantseleiametniku ülesanded:

1) vallavalitsusele, perekonnaseisuametile ja vallakohtule saabuvate kirjade ja kohututsete registreerimine ja kontrollraamatu pidamine;

2) vallavalitsuse, perekonnaseisuameti ja vallakohtu väljuvate kirjade registreerimine ja postiraamatu pidamine;

3) kohtutsete ja väljaandmiseks saabuvate muude kutsete ja teadaannete registreerimine, õigeaegne edasiandmine käskjalale ja nende õigeaegne tagasisaatmine kohu- ja ametiasutistele;

4) täidetud kirjade toimikuisse ja üldtoimikuisse jagamine ja nende korraldamine järelevalveasutiselt antud juhiste kohaselt;

5) kooliealiste laste registri pidamine, kooliealiste nimekirjade koostamine ja koolidele õigeaegse edasisaatmise eest hoolitsemine;

6) lõbustusmaksu arvestamine ja peopiletite registreerimine;

7) vahistatute saateraamatu pidamine;

8) vallavalitsuse ja vallavolikogu protokolliraamatusse märkuste kandmine otsuste saatmise kohta järelevalvekorras läbivaatamiseks resp. kinnitamiseks, selle peale saadud vastuste kui ka otsuste täitmise kohta;

9) eelarvetest ja aruannetest ärakirjade valmistamine;

10) pensioniraamatute väljakirjutamine;

11) perekonnanime ja nime muutmise toimikute õmblemine ja lehtede arvu tõestismärkuste tegemine;

12) külavanemate tabeli koostamine ja külavanematele ringkirjade väljakirjutamine;

13) hobuste võõrandamisregistri pidamine;

14) vallakohtu aktide õmblemine, aktideregistri ja selle tähestiku pidamine;

15) vallakohtu väljaläinud kirjade raamatu pidamine.

6. Käskjalg-maksunõudja ülesanded:

1) kohtukutsete ja teiste ametiasutiste ning vallavanema ja perekonnaseisuametniku kutsete ning teadaannete isikutele õigel ajal kätteviiimine ja allkirja vastu kuulutamine;

2) külvanimematele ja vallavanema abidele kiirete korralduste ja teadaannete kätteviiimine;

3) külvanimematele tehtud korralduste, teadaannete, kutsete, maksuteadete jne. väljaandmine külvanimemate vallamajas käimise kordadel;

4) vahistatute järelevalve vallamaja arestikambri ning vahistatute edasitoimetamine vallasekretäri korraldusel;

5) vallamaja ametiruumide ahjude tarvis puude saagimine ja lõhkumine ning vallamajas ametiruumide ahjude kütmine;

6) vallavalitsuse kantselei, perekonnaseisuametruumi, arhiiviruumi, ooteruumi ja eeskoja põrandate korralik pesemine 2 korda nädalas ja muudel päevadel samade ruumide pühkimine väljaspool kantselei tööaega;

7) hoolitsemine, et eelmises punktis tähendatud ruumides alati kõikidelt esemetelt tolm korralikult pühitud ja aknad puhad oleksid;

8) vallamaja aknalaukide õhtul pimedal tulekul kinnipanemine ja hommikul lahtitegemine aastaajale vastavatel kellaaegadel;

9) ooteruumi lambi süütamine sügisest kuni kevadeni vallasekretäri poolt määratud ajal;

10) vallakantselei ja ooteruumi lampide korralik puhastamine ja petrooleumiga täit-

mine ning joogivee muretsemine kantseleisse;

11) vallavalitsuse kantseleitarvete — tindiklaaside, templite jne. puhastamine ja korrashoidmine;

12) vallamaja ümbruse korralik puhastamine ja korrashoid, mille all tuleb mõista vallamaja ümbruse pühkimist, nii et see alati puhas oleks, ühes õues olevate teede rohust puhastamisega ja õuele istutatud taimede kastmisega; talvel vallamaja ümber olevate teekäikude ja trepi lumest lahtikaevamine, ahtihoidmine ning pühkimine;

13) maksunuõdja kohustused sellel määral ja neis piirides nagu see vastavate seadustega, määrustega ja ringkirjadega maksunuõudjale pandud;

14) laadamaksu nõudmine laadapäeval koos vallavanema abiga.

Eeltoodud tööjaotus ei pretendeeri täiuslikkusele. See on toodud kujul, nagu see praegu kehtib ühes vallavalitsuses.

Tööjaotus pandagu kehtima vallavanema otsusega vallasekretäri ettepanekul. Tööjaotuse väljatöötamine ei ole kerge ülesanne, kuna peale muude asjaolude tuleb sellejuures arvestada ka iga ametniku individuaalsete võimetega. Ent siiski on tööjaotus vähegi suuremaarvulise ametnike koosseisu juures vältimatult tarvilik.

Tööjaotuse teostamisel tuleb aga pidada silmas, et ametnikud ei kivineks mõne kitsa eriala külge. Seepärast tuleb aegajalt ülesandeid üksikute ametnike vahel vahetada, nii et nad ühtlaselt tutvuneksid kõigi vallamavalitsuses ettetulevate tegevusaladega.

Õpilaste toitlustamine koolides vajab hädapärast ümberkorraldamist.

H. Summer.

Õpilaste toitlustamine on meie koolides väga algelises seisukorras. Enamalt jaolt tulevad õpilased hommikuti kooli pea söömata või koguni vähese söögiga. Varajasel hommikutunnil ei ole lastel veel head isu. Koolis viibivad lapsed kuue tunni ümber. Selle aja jooksul saavad nad süüa ainult kodunt kaasa võetud võileibu ja sinna juure ka vahel teed, kui viimast antakse koolis. Kahjuks peame tunnistama, et õpilaste toitlustamise küsimuses ei ole jõutud palju edasi. Näib nagu hoolitaks sellest hoopis vähem kui asi seda tõesti väärib. Tee ja saia müümine jäetakse harilikult kooliteenija hooleks, kes

seda teeb oma hariliku töö kõrval. Kogu see korraldus kannab juhuslikku iseloomu, rääkimata sellest, et kooliteenijal puuduvad oskused toitlustamise alal.

Ometi on õpilaste toitlustamisel väga suur tähtsus. Klaas teed ja tükk saia ei ole sugugi niisugune toit, mis hoiaks kasvava organismi terve ja töövõimsa. On ülekohtune lasta õpilastel töötada poolnäljas. Kindlasti ei ole niisugune töö viljakas. Korralik, eriti soe toit, annab õpilastele hea meeleolu tööks, ja nad ei rutta koolist koju nõnda suure innuga. Kui õpilaste eest koolis hästi hoolitsetakse, siis viibivad nad seal hea mee-

lega ja võtavad osa õppetundidele järgnevatest ringide tööst, nagu neid koolides mitmesuguste nimede all leidub.

Parandust on siin kiiresti vaja. Meil ongi juba mõned koolid, kus õpilased saavad sooja toite vastuvõetavate hindadega. Tarvis ainult selle eest hoolitseda, et kõikides koolides asi oleks nõnda korraldatud. Üksikud head eeskujud ei peaks siin kaua ainsateks jääma.

Ruumide küsimus ei peaks tekitama asja korraldamisel erilisi raskusi. Koolis leidub ikka mõni ruum, kus võib valmistada lihtsat toitu. Pliit ja mõned tarvilikud riistad võimaldavad anda õpilastele iga päev üht sooja lihtsat toitu. Peale selle peaks olema koolis saadaval odava hinnaga ka piima.

Palju tähtsam on küsimus, kes peaks toilitustama lapsi. Kuid ka toilitustajaid leidub enam kui külluses. Meil on palju majapidamiskoolide lõpetajaid, kel ei ole midagi elus ette võtta. Nad on saanud hea ettevalmistuse. Nende õpetamiseks ja kasvatamiseks on riik ja omavalitsused kulutanud suuri summe. On täiesti ülekohtune lasta neid töötada teistel aladel, kuid veel halvem on seisukord, kui nad peavad olema töötä. Kooliteenijail on täita oma ülesanded. Nendest ülesannetest peaks neile jätkuma, sest nende arvu võib tööle vastavalt reguleerida. Maa-koolides aga, kus on ainult üks teenija ja seegi töötab osalise tööjõuga, tuleb ühendada toilitustaja koht kooliteenija kohaga. Selle tagajärjel võib tõusta ka puhtus koolis paremale järjele, sest erilise ettevalmistusega isikult võib ka puhtuse ja korra suhtes palju enam nõuda. Niisugune majapidamiskooli haridusega isik oleks koolis tarvilik abiline õppejõududele. Ta võiks näidata häid ja odavaid toilitustamise viise. Ka meie vennas-

rahvas Soomes on teinud õige toilitusküsimuse koolis tähtsaks asjaks. Koolist tahetakse saata välja noorsugu õigete harjumuste ja tervishoidlikkudele nõuetele vastavate eluviisidega. See on aga suureks võiduks haridusteel.

Suuremates koolides on ka ilma kooliteenija palgata rahuldav tasu toilitustajale kindlustatud. Suuremas koolis õpib ligikaudu 300—400 õpilast, või isegi rohkem. Kui iga õpilane tarvitab koolis toitu 10 sendi eest päevas, siis on läbimüük 40 krooni. Sellest võiks arvata keskmiselt 15% kasu, mida võib saada suuremal arvul sisse ostes. Nii saaks 25 tööpäevaga kasu 6 kr. $\times 25 = 150$ kr. See on tõesti küllaldane palk mõne tunni töö eest päevas.

Senini ei ole koolivalitsused ega HSM teinud kooliteenijate ja toilitustajate ametisse määramise suhtes mingisuguseid erilisi korraldusi. Isegi internaatidega koolidesse võetakse toilitustajateks isikuid ametisse, kes ei ole saanud vastavat ettevalmistust. Kooliteenijate ja toilitustajate ametisse võtmise on senini otsustanud koolijuhatajad ja kooliüliapidajad. Ei oleks aga ülearune ka siin asja huvides panna maksma määrused õpilaste toilitustamise ja teenijate oskuste kohta. Ka teenijad võivad koolides oma kasvatavat mõju avaldada. Sageli on neil õieti suur tähtsus koolielus. Kindlasti aga paraneksid koolide sanitaarolud. Ka küttes võiks loota kokkuhoidu, sest vastava ettevalmistusega isik võib saada vähema kuluga suuremaid tagajärgi. Õpilaste töövõime peaks samuti tõusma, kuna korralikud elutingimused energiat suurel määral tõstavad.

Kool muutuks nii õpilastele armsaks kodus, kus nad rõõmuga viibivad.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 5. Pensioni ja palga edasisaamise õigusest teenistusest lahkumise järele. 1. jaanuaril lahkusin vallasekretäri ametikohalt Pensioni seaduses ettenähtud korras tõestatud haiguse tõttu, mis Pensioniseaduse § 7 p. 2, 61 ja 62 p. 2 põhjal õiguse andis saada tervisrikkepensioni. Määratud pension kestab kuni 20. nov. 1940, mil vajalik uus arstlik läbivaatus.

Kuna riigiteenijad pensionile mineku puhul saavad 3 kuu teenistustasu edasi (millise aja eest pensioni ei makseta), siis palun lahkelt teatada, kas ka minul, kui vallasekretäril oli või on õigus 3 kuu teenistustasu edasi saada, jaataval korral — millisel alusel?

Vastus: Ei Vallaseadus (RT 1937, 32, 310) ega ükski teine seadus ei näe ette vallaomavalitsuse teenijatele teenistusest lahkumise järele palga edasisaamise õigust kolme kuu jooksul. Pensioni seaduse (RT 1936, 76, 619) § 134 järgi pensioni saamise õigus algab sellest päevast, mil lõpeb palga saamine.

Küsimus nr. 6. Palvete vastuvõtmisest vallavanema ja tema abide poolt. Kas vallavanem ja tema abid võivad omas korteris vastu võtta vallavalitsusele adresseeritud kirjalikke ja suusõnalisi palveid ja muid pabereid ja kas see teguviis on seaduslik?

Vastus: Ei Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) ega Administratiiv-menetluse seaduse (RT 1936,

4, 25) eeskirjad määrata kindlaks kohta ega aega, kus ja kunas ametiisikud võivad kodanikkudelt avaldusi vastu võtta. Järelikult, see võib toimuda igal pool ja igal ajal, nii kuidas osutub võimalikuks ja otstarbekohaseks. Nii ei ole ka selles midagi seadusevastast, kui vallavanem ja ta abid oma kodus võtavad vastu vallavalitsusele adresseeritud kirjalikke ja suulisi avaldusi ning muid pabereid. Enesestki mõista peavad nad sellejuures täitma nendeks toiminguteks vastavates seadustes ettenähtud nõudeid: eeskätt märkima kirjalikkudele avalduste saamise aja ja kandma suulised avaldused protokollini ning seejärel andma avaldustele vajaliku käigu.

Küsimus nr. 7. Valla revisjonikomisjoni esimehe varalistest vahetõrgetest vallaga. Kohalik kaupmees on valla revisjonikomisjoni esimees. Vallavalitsus ja kool ostavad tema kauplustest igasugust kaupa, mis valla- ja koolimajale tarvis läheb. Kuid vallavalitsuse asjaajamise revideerimisel revideerib sama kaupmees ka enda poolt väljakirjutatud arveid. Kas on sarnane teguviis lubatud ja kooskõlas vastavate seadustega.

Vastus: Vallaseadus (RT 1937, 32, 310) ei sisalda erinorme valla revisjonikomisjoni liikmete taandumise kohta asjade arutamise ja otsustamisest, milles nad on ise osanikud. Et aga valla revisjonikomisjoni liikmed valitakse vallavolinikkude hulgast, teotsevad vallavolikogu ülesandel ja nende otsused omavad jõu vallavolikogu poolt vastuvõtmisel, siis võib sellest oletada, et valla revisjonikomisjoni liikmete kohta peaksid kehtima samad normid, mis kehtivad vallavolinikkude kohta. Vallaseaduse § 45 järgi vallavolinikud ei võta osa arutamisest ega otsustamisest muu hulgas eeskätt neis asjus, milles nad ise on osalised või millest nad ise on huvitatud. Järelikult vallavolinik ja valla revisjonikomisjoni liige, kes on müünud vallale materjale, ei peaks võtma osa ei valla revisjonikomisjoni ega vallavolikogus valla nende ostude arutamisest ja otsustamisest, kus tema oli müüjaks, seega asja osaliseks ja asjast huvitatuks.

Küsimus nr. 8. Sugulaste ja omaste üksteise toetamise ja ülalpidamise kohustusest. Missugused sugulased ja omased on kohustatud üksteist toetama ja ülalpidama? Kas, näiteks, vend on kohustatud õe eest hoolitsema, missuguste Tsiviilseaduste määruste, täienduste ja lisanduste alusel, millele Hoolekandeseaduse § 24 viidatakse?

Vastus: Hoolekandeseaduse (RT 1925, 120/121, 80) § 24 esimese lõikega on jäetud maksma Tsiviilseaduste määrused sugulaste ja omaste kohuste ja õiguste kohta üksteise käest toetuse ja ülalpidamise saamiseks käesolevas, s. t. samas Hoolekandeseaduses näidatud täienduste ja lisandustega. Perekoonaõiguse alal Tsiviilseadustikuna Eestis kehtiv

Balti Eraseaduse III k. määrused kohustavad: 1) abikaasasid — toetama üksteist (§ 7 ja 9), 2) vanemaid — hoolitsema oma laste eest (§ 199) ja 3) lapsi — hoolitsema oma vanemate eest (§ 209). Hoolekandeseaduse sama § 24 teise ja kolmanda lõikega on nähtud ette ka mainitud täiendused ja lisandused sellel alal, nimelt: Väljaspool abielu sündinud lapse isa on kohustatud peale lapse ülalpidamise kulude kandmise hoolitsema ka lapse ema eest ja teda ülal pidama neli nädalat enne ja kuus kuud pärast sünnitamist ja ühtlasi ka tasuma sünnitamisega ühenduses olevad arsti- ja ämmaemanda kulud. Väljaspool abielu sündinud laps ei ole kohustatud isa ülalpidama, kui ta ei ole üles kasvanud isa juures. Venna, õe ja teiste sugulaste eest hoolitsemise kohustust Tsiviilseadused ette ei näe, nende hoolekanne kuulub omavalitsustele ja riigile Hoolekandeseaduse alusel.

Küsimus nr. 9. Uute raamatute tarvitusele võtmisest vallavalitsuses. Valdade reformi läbi seniste valdade kaotamisega tuleb 1. aprillist 1939. a. kõigis valdades tarvitusele võtta uued asjaajamise ja arvepidamise raamatud. Palume selgitust, kas tuleb tarvitusele võtta ka sellised asjaajamisraamatud, nagu: elanikkude nimekiri, jahipiirkondade register, naturaalkohuslaste nimekiri, tagavaraväelaste register, veeühisuste piirkondade register, väiketööstusettevõtete register, inventuri raamatud ja hääleõiguslike kodanikkude nimekirjad, millised kõik tulevad uute raamatutega asendamisel ümber kirjutada, mis väga aegavõttev töö.

Vastus: Valdade piiride ühekorde korraldamise seaduse alusel (RT 1938, 37, 337) Vabariigi Presidendi otsuse (RT 1938, 87, 776) järgi kõik senised vallad kaovad ja nende tegevus lõpeb s. a. 31. märtsil. Asemele on moodustatud ja s. a. 1. aprillist astuvad tegevusse uued vallad, enamikus uutes piirides, millesse on haaratud mitu endist valda või mitme endise valla osad. Kuna enamik uusi valdu koosneb mitmest endisest vallast või mitme endise valla osadest, siis ka endiste valdade raamatud — nii elanikkude nimekiri, jahipiirkondade register, naturaalkohuslaste nimekiri kui muud — võivad sisaldada andmeid ainult uue valla mõne üksiku osa kohta, mitte aga kogu uue valla kohta, mille tõttu endiste valdade raamatud suures enamikus ei ole üldse kohaldatavad ega kasutatavad uutes valdades. Ka asjaajamise ja arhiivinduse seisukohalt ei ole otstarbekohane endiste kaotatud valdade raamatute edasikasutamine, millised peab paigutama kaotatud valla arhiivifondi. Siseministeeriumi Omavalitsuse Talituse ringkirjaga s. a. 16. jaanuarist nr. 1383 p. 6 nõutakse selgesti ja kategooriliselt, et uued vallad peavad võtma tarvitusele kõik uued asjaajamise ja arvepidamise raamatud, välja arvatud perekonnaseisu raamatud.